

נצבים - וילך

פון דעם דיוק הלשון „קורין אז פרשת אתם נצבים דזהו ברכתו של הקב"ה" — און ניט „קורין אז אתם נצבים (היום)“ (ווי ער זאגט פריער אין דער תורה, וואו ער איז מבאר אז דאס מיינט „קיימים ועומדים והיינו שזוכים בדין“) — איז פארשטאנדיק, אז „ברכתו של הקב"ה" איז ניט נאר די (דריי) ווערטער „אתם נצבים (היום)“, נאר כללות „פרשת אתם נצבים“, די גאנצע סדרה.

וע"פ המבואר במקום אחר, אז די צוויי סדרות אתם נצבים און וילך זיינען בעצם איין סדרה, נאר לפעמים איז מען מחלק די איין סדרה לשתיים (כדיוק לשון הרס"ג¹⁰: „ומהן (פון די נ"ג פרשיות) פרשה המתחלקת לשתיים ונקי' ראת בשתי שבתות אם יש צורך בכך והיא אתם נצבים הנחלקת בוילך משה“).

[ניט ווי אנדערע סדרות המצטרפות, וואס בעצם זיינען זיי באזונדערע סדרות, נאר „מצטרפות לפעמים שתיים שתיים“¹¹],

דארף אויסקומען, אז אויך „וילך משה“ גייט אריין אין ברכתו של הקב"ה,

א. בנוגע דעם שבת פאר ראש השנה איז ידוע דער ווארט פון אלטן רבין וואס ער האט געהערט פון מגיד אין נא-מען פון דעם בעש"ט, אז דעם „חודש השביעי“ איז „הקב"ה בעצמו מברכי' בשבת מברכים שהוא השבת האחרון דחודש אלול, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים בשנה“.

אין וואס באשטייט ברכתו של הקב"ה אין דעם „שבת מברכים“ פון חודש תשרי? איז דער בעש"ט ממשיך:

„כתיב אתם נצבים היום כהיום קאי על ר"ה שהוא יום הדין וכמ"ש ויהי היום גר' ותרגם והוה יום דינא רבא'. ואתם נצבים קיימים ועומדים' והיינו שזוכים בדין, ובשבת שלפני ר"ה שהוא השבת האחרון דחודש אלול קורין אז פרשת אתם נצבים דזהו ברכתו של הקב"ה כ"י“.

(1) קובץ מכתבים לתהלים אהל י" ע' 193. היום יום כה אלול. אגרות קודש אדמו"ר מהור"י ח"ג ס"ע תל ואילך.

וראה בביאור תורה זו — לקו"ש ח"ד ע' 1139 ואילך. ח"ט ע' 184 ואילך.

(2) עוד ביאור ע"ס נגלה שאין ישראל מברכים החודש הזה — ראה לקו"ש חכ"ד ע' 222 ואילך.

(3) ראה לקו"ש ח"ט ע' 187 — הרמז לזה בנגלה.

(4) ראה פנח רוא ס"ס נצבים. לקו"ת ר"ס נצבים.

(5) איוב ב, א.

(6) וראה אורח' נ"ד ע"ה (ע' תרנא), מוז"ב לב, ב (ועוד).

(7) ראה תנחומא ר"ס נצבים (עומדין . . ואנו קיימין — אבל אינו מפורש על הל' „נצבים“, וראה שם, ד: נצבים . . קימו של עוה"ז ושל עוה"ב), ובפרש"י (נצבים כט, יב) מפרש מ"מ"א: נצבים . . קיימין.

(8) רמב"ם הל' תפלה פ"ג ה"ב. תוס' מגילה לא,

סע"ב. וטושי'ע א"ח סתכ"ח ס"ד. לקו"ת שם.

שם הפרשה „אתם נצבים“ (בכחורה הנ"ל) הוא גם ברמב"ם שם. סידור הרס"ג (דלקמן בפנים). תוס' מגילה שם ד"ה ראש. ועוד. ובטושי'ע מתחיל „אתם נצבים“, אבל בהמשך הלשון שם נצבים (וילך) סתם. וכ"ה בתוס' מגילה שם בסוף העמוד: למה מחלקים פרשת נצבים וילך. ועד"ז השניונים בכמה מפרשי התורה. ואכ"מ.

(9) ראה לקו"ש ח"ט ע' 298. ושי"נ.

(10) בסדורו „קריאת התורה“.

(11) ל' הרס"ג שם. ועיי"ש בלקו"ש בפרשיות — עוד הוכחות לזה שנצבים-וילך הוי פרשה אחת.

זאלן קענען דערנאך מברך זיין די
חדשים י"א פעמים בשנה — דאס איז
פארבונדן בעיקר מיט וילך (משה).

און דערפאר לייענט מען לפעמים
וילך משה נאך ראש השנה¹³ — אע"פ אז
אויך וילך משה איז פארבונדן מיט דער
ברכה פון „שבת מברכים“ חודש תשרי
כנ"ל — ווייל דער ענין אין דער ברכה
(אז „בכח זה ישראל מברכים את
החדשים י"א פעמים בשנה“) איז ניט
אזויפיל נוגע אין דעם שבת שלפני ר"ה,
היות דער „כח זה“ קומט ארויס בגלוי
ערשט אין די ש"מ שלאח"ז, און דערי-
בער קען עס געלייענט ווערן אמאל —
אויך נאך ראש השנה.

ג. יעדער ענין דריקט זיך אויס
בשמו אשר יקראו לו בלשון הקודש.
עדיז איז מובן בפשטות בנוגע שם
הסדרות „נצבים“ און „וילך“, אז זייער
תוכן גיט זיך ארויס אין זייערע בא-
טרעפנדע נעמען. די ווערטער „נצבים“
און „וילך“ ענטהאלטן צוויי פאר-
שידענע — און נאכמער: היפכ'דיקע —
מושגים.

דער טייטש פון נצבים איז (ווי דער-
מאנט אין דער תורה הנ"ל) „קיימים
ועומדים“. ניט אז עמידה סתם, נאר אז
עמידה חזקה בתוקף. ווי עס ווערט נת-
באר¹⁴ אז נצבים איז מלשון „נצב
מלך“¹⁵, וואס ווייזט¹⁶ אויף אז עמידה
בתוקף הכי גדול, בדוגמא ווי „נצב“ פון
א מלך;

ווארום אויך דאס איז א טייל פון „פרשת
אתם נצבים“.

אבער לאידך גיסא: דערפון גופא
וואס עס זיינען פאראן ווען מ'זע-
טיילט די סדרה לשתיים¹⁷, און „וילך
משה“ ווערט געלייענט ערשט נאך ראש
השנה — און זיכער אז אויך אין יענע
יארן פעלט ניט ח"ו בברכתו של הקב"ה
אין „שבת מברכים“ פון חודש תשרי —
איז מוכרח צו זאגן, אז דער עיקר ברכתו
של הקב"ה איז „פרשת אתם נצבים“
עצמה, ד.ה. דער טייל פון דער פרשה
בין „וילך משה“, וואס במנהג ישראל
ווערט דוקא דאס אנגערופן פרשת
(אתם) נצבים, און ווי געדרוקט אין

חומשים: און דאס וואס אויך „וילך
משה“ איז א טייל פון ברכתו של הקב"ה,
איז אזא ענין של ברכה, וואס אמאל קען
עס ארויסקומען בפועל — בגלוי ערשט
לאחרי ראש השנה.

ב. וי"ל הביאור בזה:

אין דער תורה הנ"ל איז ער מסיים
(כנ"ל): „ובכח זה (פון ברכת הקב"ה)
ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים
בשנה“. ויש לומר, אז אין דעם איז
מרומו דער ענין הברכה וואס איז פאר-
בונדן מיט פרשת וילך:

דער עצם ענין פון „הקב"ה בעצמו
מברכו“, איז פארבונדן (בעיקר) מיט
פרשת אתם נצבים וועלכע ווערט גע-
לייענט בכל שנה ושנה אין דעם שבת
האחרון פון חודש אלול; און דאס וואס
ברכת הקב"ה גיט אריין א כח אז אידן

13) היינו קריאת כל הפרשה כולה בשבת. אבל
גם אז (כשנצבים וילך נפרדות), קוראין פ' וילך
במנחה דשי' נצבים. וכן הלימוד דפ' וילך (כשיעורי
חתית) — הוא לפחות יום א' לפני ר"ה (או — ב'
ימים).

14) אזהות נצבים ס"ע א"א.

15) לשון הכתוב — מא כב, מה.

16) אזהות שם ס"ע אירב ואלך.

12) כידוע הסימן (בעה"ט עה"ס וילך. טושו"ע
שם). פתגם המלך (ל' הכתוב — דניאל א, יג. שם,
טו) — כאשר, ב"ג המלך (אז) פת וילך, דכאשר
ר"ה הוא ביום ב' או ג' בשבת, אז „פת וילך“ מלשון
פתות אותה פתחים שמחלקים נצבים וילך לשתיים (ל'
המג"א שם. וכ"ה בכ"מ — ראה לקו"ש שם).

משא"כ "וילך" איז תוכנו — הליכה, היפך פון עמידה בכלל, ועאכ"כ היפך פון נצבים — עמידה בתוקף.

און אעפ"כ זאגט מען, אז נצבים און וילך, איז נישט נאָר וואָס מ'איז זיי מחבר יחד (ווי אנדערע סדרות המצטרפות), נאָר נאָכמער: זיי זיינען בעצם איין סדרה.

ד. ונקודת הביאור בזה: כללות עבודת ה' איז מיוסד אויף דעם אז עס מוזן זיין ביידע קוים (תנועות) ה"ל"ז — „נצבים“, און עמידה בתוקף, בלתי שינוי; און „וילך“ — הליכה מחיל אל חיל, ביז איז אן אופן פון „איין“ להם מנוחה¹⁹, שינוי תמיד²⁰.

(17) ראה גם מכתב ר' תשרי תשד"מ (נדפס בלקיש חכ"ד ע' 632).

(18) ל' חזיל — סוף ברכות ומ"ק. וראה הערות הבאות.

(19) ויש לומר, שזהו הטעם לחילוק דב' המסכתות — מ"ק ותמיד: בסיום דמס' מ"ק — ת"ח אין להם מנוחה כ"י שנאמר לכו מחיל אל חיל; ומס' תמיד סימה — מזמור שיר ליום השבת כ"י ליום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים — כ"י תמיד — העבודה התמידית, והרי במס' זו מדובר ע"ד. סדר התמיד לעבודת בית אלקינר (תמיד פ"ז מ"ג כסופה. ובפשוט קאי על כל המס' שלפניו), ולכן סימה הוא בענין שבת ומנוחה, העדר השינוי (ראה לקמן סעיף ז):

ואילו מס' מועד קטן, תוכנה (כשמה) ע"ד הזמן שנשתנה מהרגיל, וזמן — בכלל, תנועה ושינוי — עבר הוה ועתיד [ובזמן גופא בפרט ע"ד זמן בלתי רצוי, שהכוונה לשנותו להפכו לטוב, כסיום המס' במשניות דמ"ק], ולכן סימה בענין של עלי ושינוי — ת"ח אין להם מנוחה. . . לכו מחיל אל חיל.

(20) ראה הערה הקודמת בנוגע להחילוק דסיוס

(*) ואולי י"ל. שזהו ג"כ טעם החילוק, דסיוס מס' מ"ק — שינוי — הוא בגמרא, וסיוס תמיד — מנוחה — במשנה. כ"י החילוק בין משנה וגמרא הוא ע"ד החילוק בין תושב"כ ותושב"ע (דלקמן ס"ה): משנה היא (בעיקר) הלכות פסוקות — בלתי משתנה, ולכן סימה (במס' תמיד) בענין המנוחה; גמרא היא שקוּרַט בהלימודים והסברות (ובפרט בבבלי) — סימה (במ"ק) הוא בענין דהליכה כ"י.

און דאָס איז אין אַלע דריי עמודים²¹ (קוים), פון תורה, עבודה (תפלה), און גמילות חסדים (מצות)²²:

ה. בתורה:

תורה איז בכללות פאָנאָנדער-געטיילט אין צוויי²³ — תורה שבכתב און תורה שבעל פה. וואָס אע"פּ אז ביידע „ניתנו לו למשה בסיני“, ובלשון הרמב"ם בתחלת הקדמתו לס' היד: כל המצות שניתנו לו למשה בסיני בפ"י רושן ניתנו. . . תורה זו תורה שבכתב והמצוה זו פירוש. . . הנקראת תורה שבעל פה — איז אַבער אַ חילוק אין זייער אופן הניתנה:

תורה שבכתב איז ניתנה באופן מדוד ומוגבל, אין אותיות און תיבות, אין וועלכע עס קען נישט זיין קיין שינוי²⁴:

משא"כ תושבע"פ — „פירוש“, איז געקומען ע"י החכמים, וועלכע האָבן איר מפרש געווען דורך די יג (לב וכו') מדות שהתורה נדרשת בהן (וכי"ב)²⁵,

מס' מ"ק ותמיד. ומה שבמס' ברכות מסיים ב' הענינים — אין להם מנוחה, ושלוש (מנוחה) — ג' בשחת ר' תשרי תשד"מ (ס' השיחות תשנ"ב ח"ב ע' 502 ואילך).

(21) אבות פ"א מ"ב.

(22) ומכיון שביהמ"ק הוא המקום העיקרי דעבודת ישראל מובן שגם בו כ' נקודות אלו. וכמודגש בשיעור היומי דש"ק זו (תשד"מ) ברמב"ם (הל' ביהמ"ק רפ"א) „מ"ע לעשות בית לה' מוכן להיות מקריבים בו הקרבנות (עבודה תמידית) ותוגגין אליו שלש פעמים בשנה“ — עבודה בשינויים (ראה לעיל הערה 19).

וי"ל שזהו גם החילוק דכלי המקדש: הארון ה' באופן תמידי במקדש (ראה רמב"ם הל' ביהמ"ק רפ"ד — נתבאר בארוכה בלקיש חכ"א ע' 158 ואילך) — נצוי והעדר השינוי שבמקדש (וראה לקיש חס"י ע' 471 ואילך); שאר הכלים — שינויים.

(23) ראה יומא כח, ב: א' תושב"כ וא' תושב"ע.

(24) ראה המשך הלשון ברמב"ם שם.

(25) ראה רמב"ם בהקדמה שם. וראה כריש הל' ממרים. קרית ספר להמב"ט בהקדמה פ"א ופ"ב.

מיט הלכה — וואס אין זיי (די יסודות כללים והלכות) איז נישט שייך קיין שינוי, התורה זו לא תהי' מוחלפת.³²

און כמחז"ל הנ"ל „כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה בסיני“ ד- לכאורה איז דאס א סתירה מיני' וביי' לחדש מיינט דאך אז דער תלמיד האט עס מחדש³³ געווען בשכלו, איז ווי זאגט מען אז דאס איז ניתן למשה בסיני?

נאך דער ביאור בזה (ווי גערעדט פיל מאל³⁴): די סברא פרטית איז א חידוש פון דעם תלמיד ותיק

[וואס כל איש מִישראל איז מחוייב צו לערנען אלס וואס עס שטייט בתושב"כ און בתושב"ע³⁵ און ער דארף אויך „לחדש . . . הן בהלכות הן באגדות הן בנגלה הן בנסתר“³⁶]:

געבויט אויף די כללים וועלכע משה האט מקבל געווען בסיני, און דער „חידוש“ באשטייט — אין דעם וואס ער איז מגלה די סברא והלכה פרטית מן הכלל³⁶ — כהלכה

אויב נישט, ר"ל, איז עס כפשוט הפך התורה, און כדבר המשנה³⁷ „המגלה פנים בתורה שלא כהלכה, אף על פי שיש בידו תורה ומעשים טובים, אין לו חלק לעולם הבא“.

פון א ווארט אדער אפילו אן אות בתורה קומט אן אריכות אין תושב"ע³⁶, און פון די אריכות פון די תנאים — קומט נאך א גרעסערע אריכות פון די אמוריאים א. ז. וו. — ביז דער לאפשה לה פון א תלמיד ותיק, וואס דאס אלעס ווערט א חלק פון תושב"ע³⁷, וכמחז"ל³⁷ כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש הכל ניתן למשה בסיני.

און דערמיט איז אויך פארבונדן דער חילוק אין אופן למוד: בתורה שבכתב מאכט מען ברכת התורה בקריאתה, ווען אפילו לא ידע מאי קאמר²⁸; בלימוד תורה שבע"פ אבער איז אויב לא ידע מאי קאמר קען קיין ברכת התורה נישט מאכן²⁹. לימודה³⁰ איז פארבונדן מיט הבנת האדם, וועלכע איז פארשידן ביי בית שמאי אדער בית הלל, כאטש ביידע קיבלו פון די זעלבע שמעי' ואבטליון, וועלכע קיבלו דור מדור ביז צו משה רבנו וועלכער קיבל תורה פון דעם אוי-בערשטן — און מיט דער צייט איז דאך צוגעקומען בא יעדערן פון זיי בחכמה בינה ודעת התורה.

ועד"ז זיינען דא די צוויי תנועות אין תורה שבע"פ גופא: עס דארף זיין „לאפשה לה בכל יומא“³¹, מחדש זיין אין תורה, אבער עס מוז זיין פארבונדן און מיוסד נאך אויף די כללים ויסודות פון תורה און אין פולסטער איינשטימונג

(32) ראה לקמן ריש ס"ז. וש"נ. וראה בארוכה לקו"ש חכ"ג ע' 33 (ואילך).

(33) במקומות שבהערה 27 לא נאמר הלשון „לחדש“ כ"א „להורות“, „לומר“ וכיו"ב. אבל כן הוא בכ"מ — ראה הנסמן בלקו"ש ח"ט ע' 252 הערה 21. וראה שם ע' הנ"ל ואילך.

(34) ראה לקו"ש שם.

(35) אגה"ק סכ"ז (קמה, א). וראה הל' ת"ת

לאדה"ז פ"ב ס"ב.

(36) ו(לפעמים) חידוש גדול הוא זה ועד ש,תשש כח"י של בעל הכלל (מנחות כט, ב).

(37) אבות פ"ג מ"א.

(26) לקו"ת ברכה צה, ד.

(27) ראה מגילה יט, ב. ירושלמי פאה פ"ב ה"ד. שומרי רפ"ז. ויקרי רפכ"ב. ובכ"מ. וראה הערה 33.

(28) הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב סי"ב. לקו"ת ויקרא ה, ב — מפרדס שכ"ז פ"א.

(29) שו"ע אדה"ז אר"ח סי"ג סי"ב (ממג"א שם סק"ב). וראה הל' ת"ת שלו ספ"ב.

(30) ראה לקו"ת שם.

(31) זח"א יב, ב.

ה. בתפלה:

די זעלבע ג' ראשונות וג' אחרונות וואָס זיינען גלייך בכל תפלה ותפלה.

ז. במצות:

מנין המצות וקיומן איז באופן פון לא תוסיף עליו ולא תגרע ממנו⁴⁵ — „דבר⁴⁶ ברור ומפורש בתורה שהיא מצוה עומדת לעולם ולעולמי עולמים אין לה לא שינוי ולא גרעון ולא תוספת“: דער- נאך קומט די זאך פון הידור מצוה, וואָס דער מענטש דארף מהדר זיין און מעלה זיין בקודש⁴⁷ בקיום המצות⁴⁸: ניט נאָר כדבעי למעבד⁴⁹ נאָר מהדרין, מהדרין מן המהדרין⁵⁰: ע"פ דין — לפנים משורת הדין, וכיו"ב.

ח. דער טעם וואָס די עבודה פון אידן איז אויסגעשטעלט אין די צוויי קוין: וויבאלד תורה און מצות זיינען גע- געבן געוואָרן פון דעם אויבערשטן צו אידן, זיינען דאָ אין דעם ביידע ענינים כביכול: דאָס איז תורתו ומצותיו של הקב"ה: און סאיז די עבודה פון אידן, מקבלי התורה והמצות⁵¹.

(45) ראה יג, א. וראה גם ואתחנן ד, ב.

(46) ל' הרמב"ם הל' יסוה"ת רפ"ט (ומביא הכתוב דפ' ראה). וראה גם רמב"ם הל' מעה"ק ספ"ב. הל' מלכים פ"א סה"ג. פיהמ"ש סנהדרין הקדמה לפ' חלק היסוד התשיעי.

(47) ברכות כח, א. וש"נ.

(48) וי"ל שזהו גם ב' הפרטים במצות תקש שכתב הרמב"ם (הל' תשובה פ"ג ה"ד) „אע"פ שתקש בריה גזירת הכתוב רמז יש בו כו' עורו ישינים משנתכם וכו'“: גזר"כ מדגיש שזוהי גזירה מלמעלה, בחי' „נצבים“ ובחיל משתנה בשופר; וענין התשובה המרומז בשופר (שפרו מעשיכם) הוא עבודת ישראל, בחי' שנינו „וילך“.

(49) להעיר מכתובות סז, רע"א.

(50) שבת כא, ב.

(51) וראה בארוכה הדרן (הא') על מס' פסחים (נדפס בהגש"פ עם לקוטים טעמים כו' וביאורים — קה"ת, תשמ"ו ושלח"ז — ע' תסד ואילך), הדרן על אבות (נדפס בס' ביאורים לפרקי אבות (קה"ת) בסופו. לקו"ש ח"ז ע' 395 ואילך) — שלכן יש

כללות התפלה איז אַ ציווי לכל נפש³⁸,

און בכל יום ויום: לאידך איז תפלה — עבודה שבלב³⁹, וואָס לב כאו"א איז בשווה ער הוא להקב"ה⁴⁰, נאָכדעם קומען פרטי הרגש שבלב וואָס אין דער- תיהן שוות⁴¹ און דערפאר איז פרטי הכוונה ועבודת הלב זיינען פאַרשידן⁴² אויך פאַרשידן בעבודתם מיום ליום.

[ועד"ז אין דער תפלה שבכל יום גופא: אַ איד איז הולך ועולה במשך היום ובפרט אין זיין עבודה בהתפלה מדרגא לדרגא ככוונת הלב ובדביקותו בה, ביז ער קומט צו דער עבודה פון שמו"ע ווען ער שטייט „כעבדא קמי' מרי"⁴³].

די צוויי ענינים זיינען אויך דאָ אין נוסח התפלה גופא: די ג' ראשונות וג' אחרונות זיינען בשווה⁴⁴ בכל התפלות ובכל ימות השנה; משא"כ די ברכות אמצעיות מוז אין זיי זיין שינויים: ימות החול — י"ב אמצעיות דבקשת צרכיו (ובהם גופא שינוי מזמן לזמן), שבת, ר"ח, יו"ט, ר"ה, יוה"כ"פ וכו'.

אַבער די שינויי נוסח גופא קומען בהמשך און זיינען אַלע פאַרבונדן מיט

(38) ראה רמב"ם ריש הל' תפלה. שם ה"ד.

(39) נאמר (עקב יא, יג) ולעבדו בכל לבבכם אמרו חכמים (תענית ב, א) אי זו היא עבודה שבלב זו תפלה (רמב"ם ריש הל' תפלה).

(40) ראה שהש"ר עה"פ (שה"ש ה, ב) אני ישנה ולבי ער.

(41) ברכות נח, א.

(42) להעיר מתניא פכ"ט (לו, ב) „והלב יש בו בחי' ומדריגות רבות“. וראה קונטרס העבודה פ"ד ואילך ובהמכתב שבסוף הקונטרס שם (נדפס גם באגרות קודש אדמו"ר מהוריי"ץ ח"ב ע' שי ואילך) — כמה מדריגות באהבת ה' שבתפלה.

(43) שבת י, רע"א. שו"ע אדה"ז סו"ס צה.

(44) אלא שיש בהן הוספות בעשיית.

אין תורת הבעש"ט הנ"ל בנוגע לברכתו של הקב"ה אין דעם שבת האחרון דחודש אלול — אז די ברכה איז וואס „קורין אז פרשת אתם נצבים“ — און ווי גערעדט פריער (סעיף ב) אז אין דעם זיינען פאראן צוויי ענינים: די עצם ברכה איז פארבונדן מיט „אתם נצבים“; און דאס וואס „בכח זה ישראל מברכים את החדשים י"א פעמים בשנה" איז פארבונדן מיט (דעם צווייטן טייל פון „פרשת אתם נצבים“ —) „וילך משה“:

די עצם ברכה איז „ברכתו של הקב"ה“ — ס'איז א ברכה וואס דער אויבערשטער אליין בענטשט דעם חודש. דערפאר וואס דאס איז א ברכה

וואס איז העכער פון גדר הנבראים. און דערפאר איז די ברכה פארבונדן מיט דעם מצב אז „אתם (זיינען) נצבים“ — דער בלתי שינוי וועלכער איז פאר-בונדן מיט „לפני ה' אלקיכם“, „אני ה' לא שנית“⁵⁵.

און דערנאך ווערט די ברכה נמשך אין אן אופן וואס „בכח זה ישראל מברכים את החדשים“ — וואס דאס איז פארבונדן מיט עבודת ישראל. און דער-פאר איז דער ענין שייך צו „וילך“, די עבודה פון אידן, הליכה מחיל אל חיל; אבער אויך דאס איז א המשך (א טייל) פון ברכתו של הקב"ה⁵⁶ — וכנ"ל, אז

און דאס דריקט זיך אויס אין די צוויי קוין הנ"ל: אין דעם בלתי שינוי פון תורה ומצות איז מודגש דער נותן התורה ומצוות המצות — דער אויבער-שטער, וואס איז בלתי משתנה, אני ה' לא שנית⁵²; און מצד דעם וואס דער ענין פון תורה ומצות איז די עבודה פון אידן (בלימוד התורה וקיום המצות) — וואס דער גדר פון א נברא איז וואס ער איז א בעל שינויים און דארף זיין א מהלך, ניט ווי העומדים האלה⁵³, וואקסן — איז די עבודה פון תומ"צ אויסגע-שטעלט באופן אז עס איז דא די הליכה מחיל אל חיל בעבודת ה', דער שינוי (ועל"י) תמיד.

און דאס איז אויך דער טעם וואס אתם נצבים און וילך זיינען ניט נאר צוויי סדרות וואס ווערן לפעמים נצטרף, נאר זיי זיינען בעצם איין סדרה — ווייל דער כללות הענין פון עבודת ה' „מאנט" ביידע זאכן: „נצבים“ — דער בלתי שינוי, מצד דעם נותן התורה ומצוות המצות (און דערפאר שטייט „נצבים" לשון נפעל⁵⁴ — ווייל דער אמת'ר תוקף ובלי שינוי קומט מל-מעלה); און „וילך“ — די הליכת האדם מחיל אל חיל.

און דערפאר איז דאס איין סדרה, ווייל אין יעדער עבודה פון „וילך“ — תנועה פון שינוי, מוז דער יסוד זיין דער חלק פון תומ"צ פון „נצבים“, ווי עס קומט פון (נצבים —) „אני ה' לא שנית“.

ט. וי"ל אז דאס איז אויך דער ביאור

בתורה ומצות גדרים מצד הנותן וגדרים מצד המקבלים, ראה שם כמה דוגמאות.

(52) מלאכי ג, ו.

(53) זכרי' ג, ז ובמפרשים שם. שמו"ר פכ"ה, ב. חז"ב קע, א. זח"ג רס, א. תרא ס"פ וישב. אוה"ת שם (כר"ה תתקיג, א ואילך). ועוד.

(54) ראה אוה"ת נצבים ע' אקפט ואילך.

(55) ע"פ הנ"ל מובן הטעם שאין ישראל מברכין גם חודש תשרי, דלכאורה אף שהקב"ה בעצמו מברכו, גם ישראל יברכו אותו או יאמרו הברכה (ע"ד ברכת כהנים)? אלא לפי שהברכה אז היא מבחי' נצבים" שלמעלה משינויים, למעלה מעבודת האדם לגמרי, ובבחי' זו אין מקום לעבודת האדם. וראה לקו"ש ח"ח ע' 354 ובהערה 25 שם.

(56) עפ"י אולי יש לבאר הלשון בהתורה, ובכח זה ישראל מברכים את החדשים (ורק אחי"כ מוסיף) י"א פעמים בשנה. דלכאורה הול"ל בקיצור, ובכח זה ישראל מברכים י"א חדשי השנה? אלא דהכח דישאל כפי שהוא בשבת מברכים — ה"ז עדיין

„וילך“ איז ניט א באזונדער סדרה, נאָר א טייל פון „פרשת אתם נצבים“, ווייל דער „וילך“ פון אידן, איז מיוסד און פארבונדן מיטן „אתם נצבים“, מיט דער נתינה למעלה.

אבער, וויבאלד אַז בפועל ובגלוי איז דאָס וואָס „ישראל מברכים את ה' דשים“ ברכת ועבודת האדם, דערי-בער⁵⁵ איז ניט מוכרח אַז דאָס זאָל אַלע-מאָל זיין בגלוי אין דעם שבת פאַר ראש השנה, ובמילא לייענט מען ניט אַלע-מאָל פרשת וילך לפני ר"ה, אַמאָל ווערט עס געלייענט בשבת שלאחרי (אבער בסמיכות צו) ראש השנה.

יוד. דאָס וואָס מען לייענט פרשת אתם נצבים אין דעם שבת האחרון פון חודש אלול, איז ניט נאָר אַלס הכנה צו שנה הבאה בכלל (מצד דעם וואָס אין דעם שבת ווערט נמשך ברכתו של הקב"ה), נאָר י"ל, אַז דאָס איז אויך פאַר-בונדן מיט דער עבודה פון ראש השנה עצמה, וואָס דערפאַר איז „פרשה זו (נצבים) קורין לעולם קודם ר"ה“⁵⁸.

ועפ"ז — זיינען די צוויי קוין הנ"ל אין נצבים און וילך, אויך דאָ אין דער עבודה פון ראש השנה.

וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים — וויבאלד אַז עס זיינען דאָ די צוויי קוין אין תורה ומצות עצמן, איז מובן, אַז פריער זיינען זיי דאָ אין דעם נתן התורה ומצוות המצות, כביכול. וואָס דאָס זיינען די צוויי ענינים — תענוג און רצון:

בכח' כלל, וכמו שהם כלולים בכח, בברכתו של הקב"ה, הרי נרגש לא י"א חדשי השנה, כ"א חדשים סתם (ורק שאח"כ נתפרט י"א פעמים בשנה).
(57) וראה לקו"ש ח"ט ע' 299 ואילך.
(58) לקו"ת ר"פ נצבים. ועד"ו הוא בשאר המקומות שנסמנו לעיל הערה 8.

אין תורה ומצות איז פאַראַן דאָס וואָס עס איז רצון העליון ב"ה, און דאָס וואָס עס איז דער עונג העליון ב"ה⁵⁹, נחת רוח לפני שאמרתי ונעשה רצוני⁶⁰. און דעם חילוק צווישן זיי⁶¹ וויבאלד אַז דברה תורה כלשון בני"א — וועט מען פאַרשטיין דערפון ווי דאָס איז אין נפש האדם למטה (ובפרט אַז די כחות הנפש ווערן דאָך נשתלשל פון למעלה⁶²). ביידע כוחות — סיי תענוג און סיי רצון — זיינען (ניט פון די כוחות הפנימיים של הנפש וואָס יעדערער פון זיי איז אַ כח פרטי, נאָר) פון די כוחות מקיפים, וואָס דאָס מיינט: כוחות כלליים, אין וועלכע די נפש (אינגאנצן) גיט זיך אַרויס. דער חילוק צווישן זיי איז — אין אופן „גילוי הנפש“ שבהם, אין וועלכע עס זיינען פאַראַן צוויי אופנים:

רצון — וואָס איז אויך מלשון רץ: די (גאנצע) נפש וויל, ציט זיך, לויפט צו אַ זאך וואָס איז חוץ ממנה, תענוג איז פאַרקערט — ס'איז אַז ענין פון מנוחה, און אמת' תענוג ובפרט שלימות פון תענוג איז ווען דער אדם איז זיך מתענג בעצמותו⁶³.

און דאָס זיינען די צוויי ענינים פון „נצבים“ און „וילך“, בלתי שינוי און שינוי למעלה כביכול: עונג — די מנוחה

(59) ראה לקו"ת במדבר יח, א"ב. אוה"ת ר"ה (כרך ה) ע' בקי ואילך (פ"ג). ועוד. אלא ששם מדובר בהארת העונג שהוא מחולק בכל מצוה, ובפנים מדובר ע"ד שרש העונג, מקור התענוגים, שאין בו התחלקות (ראה אוה"ת שם פ"ב, פ"ד ואילך). וראה לעיל ע' 101 ואילך.

(60) ספרי ופרש"י פינחס כח, ח. ועוד.
(61) ראה בהבא לקמן המשך תרס"ז ע' סג ואילך. ועוד.
(62) ראה תניא רפ"ג.
(63) ראה גם סה"מ תרנ"ז ע' קעד. ועוד. ולהעיר מאוה"ת שם פ"ד.

„וילך“ שינוי — צו דער עבודה פון ראש השנה,

ווייל דורך דער עבודה פון אידן אין די צוויי תנועות פון „אם כבנים אם כעבדים“ טוען אויף אידן די (המלכות) המלוכה פון דעם אויבערשטן „תמלי-כוני עליכם“ — אין ביידע ענינים פון עונג און רצון, כנל.

יב. דער שרש פון די ביידע תנועות הנל — איז איין נקודה (וואס דערפאר זיינען נצבים וילך בעצם איין סדרה, כנל): דער ביטול עצמי פון א אידן מצד עצם נפשו, וואס איז העכער סיי פון רצון און סיי פון תענוג; וואס מצד דעם איז א איד בוחה, כביכול, אין דעם אויבערשטן, ווייל זיי זיינען עצם אחד [נאר בפועל קומט דאס ארויס, און דריקט זיך אויס אין צוויי תנועות פון בנים ועבדים].

און דאס פועל'ט די בחירה שלמעלה אין אידן, „יבחר לנו את נחלתנו“⁷², פון עצמות ומהות⁷³, וואו אידן זיינען איין זאך, כביכול, מיטן אויבערשטן⁷⁴, און דאס קומט אין די צוויי תנועות אין וועלכע עס ווערט נמשך „תמליכוני עליכם“, תענוג און רצון.

און בשעת מען לייענט פרשת אתם נצבים בשבת שלפני ר"ה, ווערט שוין

באמיתתה ובשלמותה, בעצמותו — אן ענין פון העדר השינוי: און רצון — ריצה והטיי — אן ענין של תנועה ושינוי.

יא. וויבאלד אז בראש השנה דארף מען אויפטאן דעם „תמליכוני עליכם“, אז דער אויבערשטער זאל ווערן אונזער מלך — איז דאס פארבונדן מיט די ביידע תנועות: פריער דארף מען אויפ-טאן למעלה, כביכול, דעם עונג⁷⁵ אין ענין המלוכה, און דערנאך — דעם רצון⁷⁶ למלוכה.

און דעריבער פאדערט זיך פון אידן — וואס דארפן אויפטאן דעם „תמלי-כוני“ — צוויי תנועות, ובלשון תפלת ראש השנה⁷⁷: אם כבנים אם כעבדים. וואס דער פירוש הפנימי אין דעם איז⁷⁸, אז בריה מאנען זיך און זיינען דא בפועל ביידע אופני עבודה — סיי אלס בנים און סיי אלס עבדים (ווי מען זאגט: אבינו מלכנו). וואס דער חילוק ביניהם איז⁷⁹: בן איז פארבונדן מיט עצמות אביו, און דער אב איז זיך משתעשע ומתענג בבנו (ווי דער מגיד איז מאריך בראש ספריו⁸⁰), עבד איז מקיים רצון האדון (המלך).

און דאס איז די שייכות פון די צוויי ענינים הנל אין דער קריאה פון פרשת אתם נצבים — „נצבים“ ובלתי שינוי, און

(72) תהלים מז, ה — המזמור שאומרים לפני תקיעה.

(73) דמיון דהרצון והעונג שבמלכות, שהוא הפנימיות שבמלכות, עולה ומסתלק למעלה, הרי מובן שצריכים „להגיע“ ולהמשיך מעצמות איס שלמעלה גם מתענוג ורצון. ועדיו בנפש, שציל עבודה שמצד עצם הנפש שלמעלה מתענוג ורצון (ראה בכ"ז — בהמקומות שנסמנו בהערות 65-67).

(74) וראה בהנסמך בהערה הבאה.
(75) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1147 ואילך. ח"ט ע' 212. ועוד.

(76) ר"ה טז, סע"א. שם לד, ב.
(77) ראה גם לקו"ש נצבים מט, ד. סדור ד"ה להבין ענין תקיעה ע"פ כוונות הבעשים.
(78) ראה גם ד"ה יו"ט של ר"ה תרס"ה. תש"ג. ועוד.
(79) ראה לקו"ש ר"ה נו, ג ואילך. ועוד.
(80) פיוט היום הרת עולם. ולהעיר מבי' י, א.
(81) ראה ד"ה אחרי היא תלכו תרצו (סח"מ קונטרסים ח"ב בהוספות). וראה ד"ה זה היום תשיי.
(70) ולהעיר מדרך מצותך קח, ב.
(71) לקרא ואריח.

ישראל על כל השנה⁷⁷,

און עס ווערט נמשך אין אַ כתיבה
וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה לכל
אחד ואחת מישראל בטוב הנראה
והנגלה למטה מעשרה טפחים, כפשוטו
ממש.

(משיחות ש"פ נצו"י תשמ"ב,
ו' תשרי, י"ג תשרי תשד"מ)

תיכף, גלייך דעמאלט אויפגעטאן דער
„אתם נצבים קיימים ועומדים והיינו
שזוכין בדין“⁷⁵ — „ברכתו של הקב"ה
בשבת מברכים חודש השביעי שהוא
המושבע והמשביע“⁷⁶ ברוב טוב לכל

(75) ע"פ תורת הבעש"ט הנ"ל יומתק מה שהובא
בטור (ארי"ה סו"ס תקפא) דישראל „לובשים לבנים
ומתעטפים לבנים כו' ואוכלין ושותין ושמחים בר"ה
לפי שיודעין שהקב"ה יעשה להם נס", שזה שיודעין
ובטוחים בר"ה (ועוד לפני ר"ה — ראה טור שם)
הוא מצד הברכה כו' שזוכים בדין דשבת נצבים.
(76) ראה ויקר פכ"ט, ח. קיצורים והערות לתניא
ע' נח.

(77) סיום תורת הבעש"ט שם.

ר"ה - ו' תשרי *

לכאורה וואלט מען געקענט זאגן אז תפלת חנה איז מיוחדת בזה וואס זי איז א תפלה אויף א דבר עיקרי וכללי — אויף האבן קינדער — „ונתת לאמתך זרע אנשים“, וואס דאס איז א זאך וועלכע איז נעלית ביותר, און דאס איז איינע פון די „מפתחות“ וואס איז „בידו של הקב"ה (שלא נמסרו ביד שליח)“,¹⁰ וואס בכלל איז צו עס איז מען מתפלל, און דוקא צו עס.¹¹

און ס'איז אויך נוגע ביותר, ובלשון רחל¹² „ואם איז מתה אנכי“.

און ווייל דער תוכן ומבוקש פון תפלת חנה איז אז ענין נעלה ביותר, דערפאר איז די תפלה א יסוד ומקור פון וואנען מ'לערנט אפ „כמה הלכתא גברותא“ אין תפלה.

מ'קען אבער אזוי ניט פארענטפערן, ווארום אויך די תפלה פון יצחק¹⁴ (ורבקה) איז דאך געווען ממש אויפן זעלבן ענין עיקרי, אויף קינדער —

א. אין מס' ברכות¹ זאגט די גמרא „אמר רב המנונא כמה הלכתא גברותא“ איכא למשמע מהני קראי דחנה² וחנה היא מדברת על לבה מכאן למתפלל צריך שיכוין לבו, רק שפתי נעות מכאן למתפלל שיחתוך בשפתיו, וקולה לא ישמע מכאן שאסור להגבי קולו בתפלתו, ויחשבה כו“.

וצריך ביאור: אלע ענינים אין תורה זיינען מדויק בתכלית, דער ענין פון תפלה שטייט שוין אין (די חמשה חומשי) תורה, וכמה פעמים אנהייבט דיק פון תפלות אברהם יצחק ויעקב, תפלת משה א.א.וו.³ — ווי קומט עס אז דער מקור אויף „כמה הלכתא כו“ איז דוקא אין תפלת חנה (אין חלק הגבי אים, דברי קבלה) און ניט אין די תפלות וואס שטייען אין תורה?

(י) הוא יום הירצייט של הרבנית הצדקנית מרת חנה תנצב"ה (אמו של — יב"ח"ט — כ"ק אדמו"ר שליט"א). נסתלקה שבת חשובה בעת עלות המנחה שנות תשכ"ה.

(1) לא, סע"א.

(2) כ"ה בגמ' ובעי: גברותא. ובשינוי — ראה רי"ף ודק"ס כאן. סוכה לח, ריש ע"ב ובר"ח, רי"ף ור"ן שם. ואכ"מ.

(3) ש"א א יג ואילך.

(4) בנוגע לסודם (וירא יח, כג (ובפרשי שם) ואילך): על אבימלך (שם כ, יז. וראה שם, ז). וראה ברכות כו, ב. לקמן הערה 14.

(5) ח"ש כד, סג ובפרשי שם (מברכות שם. ועוד). תולדות כה, כא (ופרשי שם).

(6) ויצא כה, יא ופרשי שם (מברכות שם). וישלח לב, יי"ד ואילך (ופרשי שם, ט).

(7) ובפרט תפלתו ויחל משה גר' (תשא לב, יא ואילך) וכי שמסופר בתורה אייכות התפלות.

(8) לדוגמא: וירא טז, יח (ופרשי) ואילך. ח"ש כד, יב ואילך. ועוד.

(9) ש"א שם, יא.

(10) ראה תענית כ, סע"א ואילך: מפתח של חי כו' דכתיב (ויצא ל, כב) ויזכור אלקים את רחל גר ויפתח את רחמה.

(11) כלי הרמב"ם (פיה"מ פ' חלק היסוד החמישי): שהוא יח' הוא הראוי לעבדו... אליו בלבד יכוונו המחשבות. וכהדגשת מחזיל: אליו ולא למדותיו (אפילו, העפריכ לא לשליח) — פרדס של"ב פ"ב בשם הספרי.

(12) ויצא ל, א. וראה הערה 10.

(13) וכמו שהי' בחנה, והיא מרת נפש — ש"א שם, וי"ד. וראה ברכות (ל, ב), דר' אליעזר למד דאין עומדין להתפלל אלא מתוך כובד ראש. דאמר קרא והיא מרת נפש. ובגמ' שם: אמאי דילמא חנה שאני דהות מרירא לבא טובא. וראה צ"ח שם.

(14) משא"כ באברהם שלא נאמר באופן של תפלה — ראה לך טו, ב"ג.